

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

20 HAZİRAN 2006-SIĞINMACI VE GÖÇMENLERİN İNSAN HAKLARI-ÖZEL SAYI

- > 2005 yılının başında, 19,2 milyon kişi yerinden ve yurdundan ayrılıp bir başka ülkede geleceğini kurmak umuduyla yola çıktı.
- > Akdeniz'de her yıl en az 3,000 kişi, deniz güvenliğine uygun olmayan seyahat koşulları nedeniyle hayatını kaybetmektedir.
- > Türkiye güvenlik görevlileri, geçen yıl yaklaşık 50,000 kişiyi "kaçak göçmen" oldukları gerekçesiyle sınır dışı etti. Ama bu kişilerin iltica taleplerinin olup olmadığı araştırılmadı. Çünkü Türkiye'de böyle bir mekanizma yok..
- > Daha önce Irak'ta bulunan ve oradaki güvensiz ortam nedeniyle Türkiye'ye gelmiş bulunan İranlı mülteciler, başka bir ülkeye yerleştirilme olanakları varken, hükümet kararıyla yıllardır Türkiye'de bekletilmektedir.
- > Türkiye'de bir iltica yasasının olmaması ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Ciddi bir insan grubunun yasal koruma dışında kalması ve sadece güvenlik görevlilerinin uygulamalarına, idari takdir alanına terk edilmesi, bir hukuk devletinde kabul edilemez.

AB-Türkiye Ekseninde Mültecilerin Hakları Tehdit Altında Mı?

AB-Türkiye ilişkilerinde yasadışı göçle bağlantılandırılan mülteciler sorunu, önümüzdeki dönemde daha büyük önem kazanacak. AB, bir yandan ortak sığınma usullerini geliştirirken, bir yandan da mültecilere karşı sorumluluklarını "geçiş" ülkelerine aktarmayı amaçlıyor.

AB'de yasadışı göç ve mülteciler alanında 2005 yılında hız kazanan hukuksal düzenlemeler, AB'ye komşu ve özellikle de yasadışı göç açısından geçiş ülkesi olarak görülen ülkelere ilişkin politikanın iki temel ayağı, Türkiye'yi özellikle ilgilendiriyor: Bu ülkelerde iltica sistemi ve kapasitesinin güçlendirilmesi ve aynı zamanda yasadışı göçmenleri durdurma kapasitesinin güçlendirilmesi.

İHD, Türkiye'de iltica sisteminin kurulması ve Türkiye'nin mülteciler için güvenli bir ülke haline gelmesi yönündeki adımları desteklemektedir. İnsanların, güvenlik ve onurlu bir yaşam arayışı içinde kendi ülkelerini terk etmek zorunda kalarak topraklarımıza gelmesi halinde koruma altına alınmaları, insani ve hukuksal bir yükümlülüktür.

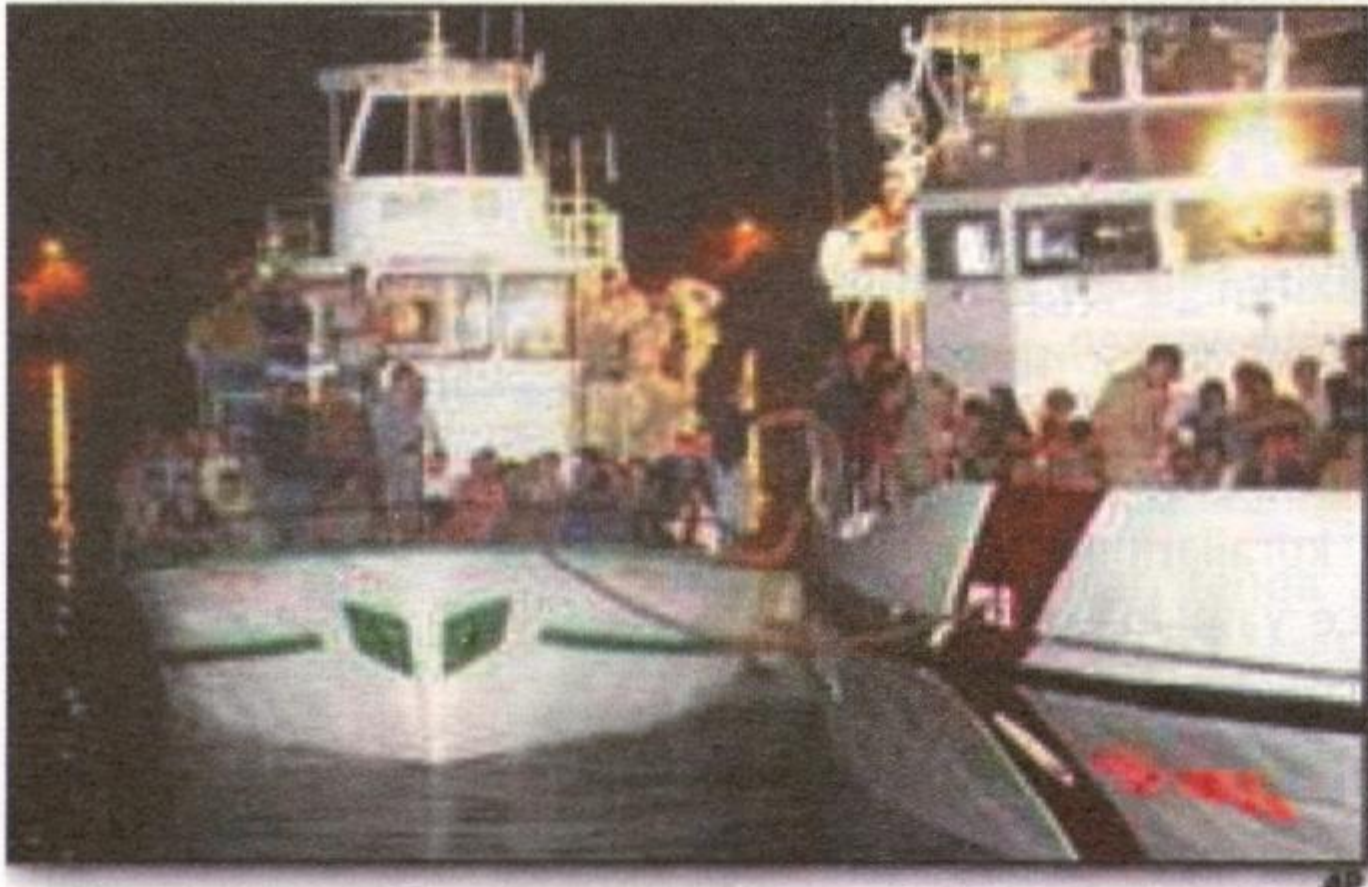
Afrika ve Asya ülkeleri, bu görevi çok daha kısıtlı olanaklarla ve çok daha fazla insan için yapmaktadır. Pekçok aşırı yoksul ülke, milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Fakat bu ülkelerde on yıllarca çaresiz ve sefalet içinde yaşayan insanlar, eninde sonunda daha güvenli ve insani koşullar arayışı içinde Avrupa'ya yönelmektedir. Fakat AB devletlerinin yasal yollardan yolculuğu imkansız hale getirmesi nedeniyle, her yıl yüzbinlerce insan, kendi hayatlarını ve çocuklarının hayatlarını insan kaçakçılarının insafına terketmektedir. Akdeniz'de her yıl en az 3,000 kişi, deniz güvenliğine uygun olmayan seyahat koşulları nedeniyle hayatını kaybetmektedir.

İHD, insan kaçakçılığının önlenmesini desteklemektedir. Fakat insan kaçakçılığı, uluslararası korumaya ihtiyaç duyan insanların hayatını tehlikeye sokarak ve onları insan hakları koruma rejiminin dışında bırakılarak önlenemez. İnsan kaçakçılığının temel sebebi, sığınma arayışı içindeki insanları sistemin dışında bırakan uygulamalardır. İnsan kaçakçılığı, insan hayatını tehdit eden bir ticarettir ve insan ticareti ile de iç içe olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye güvenlik görevlileri, geçen yıl yaklaşık 50,000 kişiyi "kaçak göçmen" oldukları gerekçesiyle sınır dışı ettiklerini belirtiyorlar. Bu kişilerin sığınma taleplerinin olup olmadığını araştırarak bir mekanizma yok. Bu kişilerin tekrar insan kaçakçılarının insafına terk edilmiş olduğunu anlamak zor değildir.

İHD, sınırlarda ve hava ya da deniz limanlarında gözetilene alınan kişilerin durumlarının anlaşılması için, BMMYK ve insan hakları kuruluşlarının da katılımıyla merkezi bir sistem kurulmasını talep etmektedir.

İHD'nin temel vurgusu, hiçbir insanın herhangi bir sebeple insan haklarından yoksun bırakılmamasıdır. Zulümden kaçan insanların ve özellikle korumaya ihtiyaç duyan kadın, çocuk, insan ticareti mağduru ve engelli kişilerin insan haklarının bu tür durumlarda

AB-Türkiye Ekseninde Mültecilerin Hakları Tehdit Altında Mı?*(Birinci sayfadan devam)*

korunması özellikle önemlidir.

Kanun önünde bir kişi olarak tanınmak, kanun önünde eşitlik ilkeleri ve ayrımcılık yasağı, hukukun egemenliğinin temel taşlarıdır ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, bu açıdan hiçbir istisnaya izin vermemektedir. Yasadışı yollardan seyahat eden, kimlik ve seyahat belgeleri olmayan kişilerin durumlarında da durum aynıdır. BM İnsan Hakları Komitesi, ayrımcılık yasağının hukuksal durumları ne olursa olsun mülteci ve göçmenler için özel önem taşıdığını belirtmiş ve insan hayatının temel gerekleriyle ilgili olarak beslenme, sağlık, insani barınma koşulları ve eğitim hakkının özel bir yeri olduğunu belirtmiştir.

AB mevzuatında, yasadışı göçle ve geçiş ülkelerinde iltica sisteminin geliştirilmesiyle ilgili çalışmalarda ve komşu ülkelerle işbirliğinde, insan hakları ve mülteci hukukundan kaynaklanan yükümlülükler aykırı durumlara izin verilmeyeceği belirtilmektedir. Fakat pratikte ve mali yardımlarla ilgili düzenlemelerde mültecilerin korunmasına sınırların korunmasıyla aynı ağırlığın verilmediği de açıktır. Özellikle, sivil toplum kuruluşlarının desteklenmemesi politikası da barizdir. Hem AB'yi hem hükümeti, sivil toplum kuruluşlarının izleme ve denetleme kapasitesini arttırmak ve sürece şeffaf bir şekilde dahil etmek konusunda uyararak isteriz...

Türkiye'de bir iltica yasasının olmaması ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Ciddi bir insan grubunun yasal koruma dışında kalması ve sadece güvenlik görevlilerinin uygulamalarına, idari takdir alanına terk edilmesi, bir hukuk devletinde kabul edilemez. İltica yasası, AB sürecinden bağımsız olarak da bir ihtiyaçtır ve acilen yargı ve sivil toplum kuruluşlarıyla bu konuda danışma süreci başlatılmalıdır.

Mülteci Sözleşmesine konulan, Sözleşmeyi Avrupalı mültecilerle sınırlayan sınırlama derhal kaldırılmalıdır. Hükümet, sınırlamayı 2012 senesinde kaldırmayı taahhüt etmiş bulunmaktadır. Fakat, Avrupalı mülteciler de idarenin keyfi muamelesine terk edilmiş bulunmaktadır. Bu durumdan özellikle Çeçen mülteciler etkilenmektedir. Hükümet, Çeçen mültecilere yönelik yükümlülüklerinden kaçınmakta, başvurularını bile kabul etmemektedir.

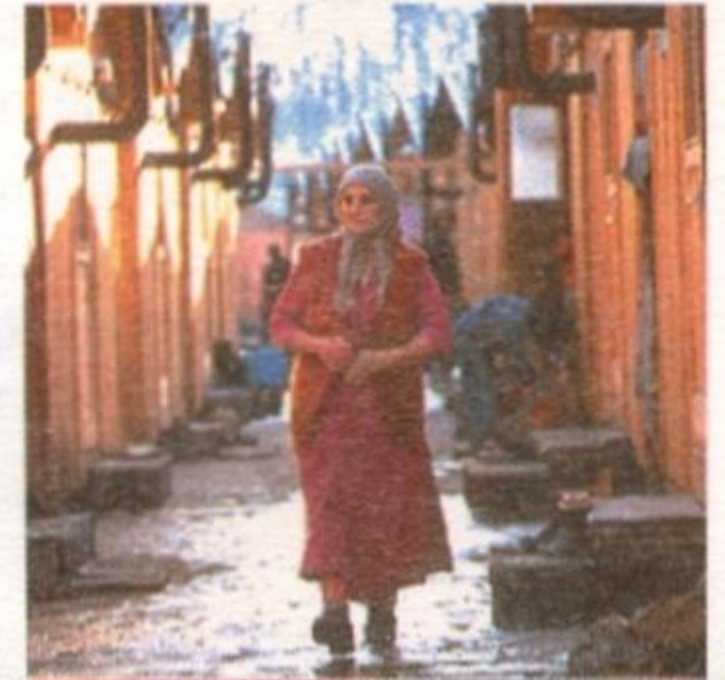
Türkiye'de mülteci statüsü nadiren verilmekte, daha çok "misafir" statüsü verilmekte ve bu kişilerin geçici ya da sürekli entegrasyonu için bir mekanizma bulunmamaktadır. Çeçen, Bosnalı, Kosovalı ve diğer Avrupalı mülteciler, Türkiye'de Anayasanın güvencesindeki haklarından yararlanma şansına, bunu pratikte mümkün kılacak mekanizmalara erişme şansına sahip değildir. Bu, hukuku kaygan bir zeminde bırakıyor.

Konuyla ilgili ciddi bir sorun, Türkiye'de yerleşme hakkıyla bağlantılandırılan "Türk soyluluk" koşuludur. Bu yasal bir skandaldır ve ırk ayrımcılığı yasağının ciddi bir ihlalidir. Bu terimi içeren yasalar derhal değiştirilmelidir.

Daha önce Irak'ta bulunan ve oradaki güvensiz ortam nedeniyle Türkiye'ye gelmiş bulunan İranlı mülteciler, başka bir ülkeye yerleştirilme olanakları varken, hükümet kararıyla yıllardır Türkiye'de bekletilmektedir. Temel ihtiyaçlarını karşılayacak olanaklara sahip olmayan ve gelecekleri konusunda belirsizlik içinde bırakılan bu kişilerin durumu, insan hakları ve mülteci hukununun genel kurallarının yanı sıra, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde anlaşıldığı biçimiyle işkence yasağına da aykırılık teşkil etmektedir. Bu uygulamaya derhal son verilmeli, bu kişilerin ya Türkiye'de yerleşmelerine ya da üçüncü bir ülkeye yerleşmelerine izin verilmelidir. İdarenin bu konuda takdir yetkisi yoktur.

"Nasıl ki güneş ve ay insanlığın ortak bir değeri ise, yerküre de insanlığın ortak bir değeridir. İnsanlar yer kürenin tüm nimetlerinden eşit olarak yararlanmalıdır. Çünkü onun tapusu tüm insanlara aittir"

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'NİN SIĞINMACI VE GÖÇMENLERİN İNSAN HAKLARINA DAİR İLKESEL YAKLAŞIMI

1. İltica hakkı, kişinin bedensel ve zihinsel bütünlüğüyle ilgili temel bir haktır; temel haklar sisteminin bütünlüğü içinde değerlendirilmelidir. Uluslararası koruma ve devletlerin koruma rejimleri, insan haklarının dünyanın her yerinde, her koşulda bütün kişiler için korunması anlayışına dayanmalıdır.

2. Mülteci, temel hakları yurttaşı olduğu devlet tarafından korunmayan; bu devletin sınırlarının dışında bulunan ve ülkesine dönmesi halinde temel haklarının devlet görevlileri ya da belirli bir yer ve zamanda kişi üzerinde iktidar kurma olanağına sahip başka grup ya da kişiler tarafından ihlal edilmesi söz konusu olan kişidir.

3. Mülteci konumunun kişiye getirdiği hakların anlaşılmasında, Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi, Sözleşmenin Başlangıç kısmında Evrensel Bildirgeye yapılan gönderme de dikkate alınarak, ve 1967 Protokolü, şu belgelerle birlikte değerlendirilmelidir: Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi, İşkenceye Karşı Uluslararası Sözleşme, Çocuk Hakları Uluslararası Sözleşmesi, Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.

4. İnsan haklarının korunmasında uluslararası sorumluluk, koşulsuz ve mutlaktır; devletler, yalnızca kendi yurttaşlarının insan haklarını korumakla yetinemez, insanlığa karşı sorumlulukları ve hukuksal açıdan da, yetki alanlarında bulunan her kişinin temel haklarını koruma yükümlülükleri vardır.

5. İltica hakkı, bir devlette temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınamadığı durumda, insan hakları ihlallerini önleyici son çaredir; ancak, iltica hakkının varlığı, söz konusu devlette insan haklarının herkes için korunması yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

6. İltica hakkının uygulanmasında ve diğer temel hakların mültecilerin durumunda korunmasında kişiler ya da gruplar arasında, ırksal, ulusal, cinsel, dinsel ya da başka bir ölçüte göre ve hukuksal statüleri temelinde ayrımcılık insan hakları belgelerinde ve Anayasa'da yasaklandığı üzere yapılamaz. Kadın Çocuk ve engellilerin özgül durumlarından kaynaklanan iltica ihtiyaçları ve Türkiye'de buldukları süre içinde özel koruma gereksinimleri karşılanmalıdır.

7. Hiçbir devlet, savaş suçu ve insanlığa karşı suç dahil hiçbir gerekçeyle, kişileri temel haklarının tehdit altında olduğu bir ülkeye gitmeye zorlayamaz. Özellikle, savaş suçluları ve insanlığa karşı suç işleyenler dahil hiçbir kişi:

- ölüm cezası ya da yaşam hakkına yönelik bir tehdidin söz konusu olabileceği bir ülkeye gitmeye zorlanamaz,
- işkence ya da kötü muamele görme riski olan bir ülkeye gitmeye zorlanamaz.

8. Bir kişinin daha önce bulunduğu bir sığınma ülkesine gönderilmesi, bu ülke devletinin uluslararası hukuk bağlamında tanınmış olmasına, temel haklara ilişkin uluslararası belgeleri onaylamış ve pratikte uyguluyor olmasına ve iltica hakkına ilişkin güvencelerin yeterli olmasına bağlıdır.

9. Her devlet, bir ülkede temel hakları tehdit altında olan her kişinin kendi sınırlarına, geçerli kimlik ya da seyahat belgeleri olmasa bile, girebilmesini mümkün kılacak önlemleri almalı; bu tür kişilerin sınırdan girişi ve iltica prosedürlerine erişimleri asla engellenmemelidir.

“Ulus devletlerin ortaya çıkması ile insanlar arasında tel örgüler örüldü. İnsanların karşısına sınır güvenliği kavramı çıkarıldı. SINIR GÜVENLİĞİ DEĞİL, İNSAN HAKLARI DİYORUZ!”

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ'NİN SIĞINMACI VE GÖÇMENLERİN İNSAN HAKLARINA DAİR İLKESEL YAKLAŞIMI

(ÜÇÜNCÜ SAYFADAN DEVAM)

İNSANLARIN
KİMLİKLERİNDEN,
DİLLERİNDEN, SİYASİ
DÜŞÜNCELERİNDEN,
RENKLERİNDEN,
CİNSLERİNDEN VE
CİNSEL TERCİHLERİNDEN
ÖTÜRÜ
ZULÜM GÖRMEYECEĞİ BİR
ÜLKE, BİR BÖLGE VE BİR
DÜNYA UMUDUYLA....

İNSAN HAKLARI BÜLTENİ

İHD Adına Sahibi: Av. Yusuf ALATAŞ
(Genel Başkan)

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel
Yayın Yönetmeni: Nejat TAŞTAN

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ

Tunalı Hilmi Caddesi, 104/4

Kavaklıdere- ANKARA

Telefon: 0-312-466 49 13/14

Faks: 0-312-467 22 19

E-mail: posta@ihd.org.tr İnternet sitesi:

www.ihd.org.tr

1500 ADET BASILMIŞTIR

ÜCRETSİZDİR

10. Hiçbir devlet, ülkelerarası kara, hava ve deniz taşıyıcılarına, geçerli kimlik belgesi ve seyahat belgesi olmayan kişileri taşımalarını engelleyecek yaptırımlar getirmemelidir; bu önlemler, insan kaçakçılığına yol açmakta ve mültecilerin hayatını tehdit etmektedir. Kişiler, iltica edebilmek için yasadışı yollara başvurmak zorunda bırakılmamalı; bu yola başvurmaları halinde yaptırıma tabi tutulmamalıdır.

11. Devletler, insan kaçakçılığının ve ticaretinin önlenmesi konusunda uluslararası ve bölgesel işbirliği yapmalı ve bu alandaki önlemleri, herkesin bulunduğu ülkeyi terk etme hakkını da göz önünde bulundurarak, iltica hareketlerini kolaylaştırıcı ve iltica hakkına ilişkin usulleri verimli hale getirici önlemlerle desteklemelidir.

12. Savaş, iç çatışma, yaygın şiddet hareketleri, etnik temizlik ve diğer insani felaketlerde kitlesel nüfus hareketlerinin olması durumunda, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin yerinde çözüm ve insani yardım çalışmaları desteklenmeli; ancak bu tür operasyonlar, ancak objektif koşullarda varolan en optimal çözüm olduğu gösterilebiliyorsa düzenlenmeli, iltica hakkının yerini almamalı ya da kitlesel sığınmayı engellemeye yönelik olarak yapılmamalıdır.

13. Her devlet, bütün sınır ve diğer giriş kapılarında, ayrıca sınır bölgelerinde bulunan güvenlik birimlerinde, yasal ya da yasadışı giriş yapan kişilerin iltica hakkı talep edip etmeyeceğini doğru sorularla saptayabilecek ve onları yetkili bir birime yönlendirebilecek bilgi düzeyine sahip görevliler atmalıdır.

14. Her devlet, iltica hakkına ilişkin talepleri ve prosedürleri, insan hakları temelinde, hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı olarak etkin bir şekilde işletebilecek yetkin bir merkezi kuruluş oluşturmalı; iltica talebinin esasına ilişkin görüşmeler ve işlemler bu kuruluş tarafından yapılmalıdır.

15. İltica talebinde bulunan kişilerle yapılacak görüşmeler, insan hakları, sosyal hizmet, hukuk ve psikoloji eğitimi görmüş kişilerce yapılmalıdır.

16. İltica talebinde bulunan kişinin acil sağlık ve sosyal gereksinimleri, ilgili merkezi kuruluş tarafından değerlendirilmeli ve derhal karşılanmalıdır.

17. İltica talebinde bulunan kişilerin hakları, kişinin temel haklarını eksiksiz güvence altına alacak şekilde belirlenmelidir. Mülteci statüsü konusunda karar vermekle yetkili görevliler, talepte bulunan kişinin durumuna ilişkin herhangi bir şüpheyi, aksi kanıtlarıncaya kadar, mültecinin lehine yorumlamalıdır.

18. İltica talebine ilişkin bütün işlemler, şeffaf olmalı ve yargı denetimine açık olmalıdır.

19. Savaş suçu ve insanlığa karşı suç işlediği konusunda iddialar bulunan kişilere, bu suçlardan uluslararası yargı yerlerinde aklanmadıkları sürece, iltica hakkı tanınmaz.

20. Mültecinin geldiği ülkede ilticaya neden olan koşulların ortadan kalktığına ve/veya kişinin ya da belirli bir grubun ülkesine geri dönebileceğine karar verilmesinde, değişikliğin dönmesi söz konusu olan kişiler için etkin olduğunun hem iltica devleti hem de kişilerin geri döneceği devlet tarafından güvence altına alınmış olması gerekir. Geri dönüşte gönüllülük esastır.

21. Kişilerin ülkelerine yeniden yerleştirilmeleri, uluslararası koruma sistemi çerçevesinde gerçekleştirilmelidir.

22. İltica talebi uygun bulunmayarak ülkesine geri gönderilen ya da ilticaya neden olan koşulların ortadan kalktığı belirlenerek ülkesine geri gönderilen kişilerin insan hakları ihlallerine uğraması halinde, kişiyi geri gönderen ya da kişiye geri dönebileceğini bildiren kurumlar ve veya kişiler, ihlale katılmış sayılırlar.